

Kriminalpolitisk program

Nordiske Fængselsfunktionærers Union (NFU) er et samarbejde mellem fængselsforbundene i Norden. Organisationen repræsenterer ca. 13.500 fængselsbetjente og andre medarbejdergrupper i de fem nordiske lande.

De fem forbund er:

Fangavardafélag Island
Fængselsforbundet i Danmark
Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund, Norge
SEKO, Facket for Service och Kommunikation, Sverige
Vankilavirkailjain Liitto r.y., Finland

Kriminalpolitisk program

NFU mener, at der bør være tre bærende principper for retspolitikken i de nordiske lande: Den skal være retfærdig, sikker og konsekvent.

Retfærdig retspolitik

At retspolitikken skal være retfærdig, betyder, at den skal genspejle de værdier om ligeværd, solidaritet og humanitet, der er en del af den politiske tradition i de nordiske lande.

NFU går ind for en retspolitik, som forebygger og begrænser alle former for kriminalitet. Forældre, omsorgsansvarlige og det øvrige samfund har et ansvar for, at en person undgår at komme ud i en kriminel løbebane. Mange sociale problemer kan forebygges, hvis der tages fat i tide, og hvis mennesker har tilstrækkelige netværk, der kan hjælpe.

Indsatsen i forhold til børn og unge skal prioriteres. Det er vigtigt, at skoler og sociale myndigheder samarbejder og tilbyder hjælp og støtte så tidligt som muligt. Man bør være opmærksom på de risikofaktorer, der i dag fører til kriminalitet.

I det juridiske system er Kriminalforsorgens resocialiserende funktion central. Der skal være ordentlige afsoningsforhold og gode tilbud til de indsatte. De, der har behov for det, skal kunne komme i behandling og afgang. Og hvis det er relevant, bør alternativer til afsoning i fængslerne benyttes.

Personalets grundholdning til de indsatte skal bygge på respekten for det enkelte menneske. Personalet skal være bevidste om deres professionelle rolle med respekt for de indsattes sociale, kulturelle og religiøse baggrund.

De fysiske rammer skal desuden være tidssvarende. Bygninger skal løbende vedligeholdes og moderniseres.

Sikker retspolitik

At retspolitikken skal være sikker, betyder, at man skal kunne stole på, at de indsatte bliver bag murene, indtil de har udstået deres straf. Den statiske sikkerhed skal være i orden. Antallet af undvigelser fra fængslerne bør holdes på et lavt niveau.

Det skal også være sikkert for de indsatte at færdes i fængslerne uden at risikere overgreb fra medfanger. Den dynamiske sikkerhed – som opnås ved tæt personlig kontakt mellem personalet og de indsatte – bør styrkes.

Der skal være ordentlige forhold til personalet. Man skal kunne udføre sit job og tjene sin løn uden urimelig risiko for at tære på psyke og krop. Et godt arbejdsmiljø er en grundlæggende forudsætning for, at medarbejderne i kriminalforsorgen kan løse deres opgaver.

Og NFU understreger, at det også skal være sikkert at være ansat i Kriminalforsorgen. Alle midler bør tages i brug for at hindre overfald, vold og trusler mod personalet.

Konsekvent retspolitik

At retspolitikken skal være konsekvent, betyder, at sanktionssystemet bør sikre og forbedre ofrets stilling.

Der bør være en høj opklaringsprocent for alle betydelige forbrydelser. NFU ser det som undergravende for den generelle retsfølelse, når kriminalitet ikke bliver mødt med en reaktion fra myndighedernes side.

Indsatsen mod kriminalitet bør styrkes. Det er vigtigt, at de nordiske lande arbejder tæt sammen om den politimæssige indsats. Den teknologiske udvikling har betydet, at kriminaliteten i dag i højere grad går på tværs af de nordiske grænser og den øvrige verden. Det gælder for eksempel narkokriminalitet og den organiserede kriminalitet.

Retspolitikken skal være konsekvent i retssalene. Strafudmålingen skal stå i forhold til den kriminalitet, der er begået og bør understrege den enkeltes ansvar for egne handlinger.

Der bør være pladser nok i de nordiske fængsler. Dømte skal udstå deres straf i umiddelbar forlængelse af dommen. Ventetid er et problem både af hensyn til retsbevidstheden og for lovbyderen, som har krav på at få sit liv mindst muligt spoleret før og efter afsoningen.

Og de indsatte skal behandles med konsekvens i fængslerne. Omgængelighed og samarbejde bør belønnes med flere frihedsgrader. Mens der bør sættes hårdt ind imod trusler og vold. Tilsvarende skal der sættes hårdt ind imod narkotika i fængslerne.

Fokusområder i Kriminalforsorgen

NFU peger på tre områder, som der især bør fokuseres på i Kriminalforsorgen i de kommende år: arbejdsmiljø, uddannelse og klientel.

Arbejdsmiljø

Alle medarbejdere i de nordiske fængsler har krav på en tryk arbejdsplads. Desværre er det ikke alle, der oplever arbejdsdagen på den måde.

Fængslerne er i sagens natur fyldt med mennesker, som er blevet spærret inde imod deres vilje. Det sætter sit præg. Hverdagen kan være hård og belastende for medarbejderne. Højt sygefravær og stor nedslidning er desværre et stort problem for fængselsbetjentene i alle nordiske lande. Undersøgelser viser gang på gang, at arbejdet som fængselsbetjent er et af de hårdeste på arbejdsmarkedet.

Hvis kriminalforsorgen skal løfte sine opgaver, kræver det, at personalet har rimelige arbejdsbetingelser.

NFU mener derfor, at forbedring af det psykiske og fysiske arbejdsmiljø skal have højeste prioritet i alle nordiske lande.

Der bør sættes ind over for:

- Vold og trusler fra de indsatte
- Højt arbejdspress
- Dårlig ledelse
- Ringe fysiske rammer
- Sammenhæng mellem bemanning og arbejdsopgaver

I forhold til vold og trusler er den dynamiske sikkerhed vigtig. Begyndende konflikter opdages bedst, når der er tæt kontakt mellem de indsatte og personalet.

Intet tyder dog på, at man kan komme vold og trusler til livs. I takt med at kriminaliteten i samfundet ændrer sig, sidder der flere og flere hårde lovbyggere i fængslerne. Samtidig har en større del af de indsatte sammensatte problemer. For

eksempel misbrugsproblemer og psykiske problemer. Og mindre lovovertrædelser bliver oftere afsonet via alternative strafformer. Udviklingen har medvirket til, at risikoen for vold og trusler fra de indsatte er steget. Der er desværre medarbejdere, der er blevet dræbt af indsatte i de nordiske lande.

NFU mener, at personalet skal være bedre rustet til kritiske situationer. Personalet skal uddannes bedre i konflikthåndtering. De skal så vidt muligt ikke være alene med indsatte. Og når der sker episoder, skal der efterfølgende stå hjælp og behandlingstilbud klar til personalet.

Desuden skal vold og trusler politianmeldes hver gang. Der skal straks iværksættes sanktioner over for den voldelige indsatte. Og institutionerne bør indrettes med moderne udstyr, der fremmer personalets sikkerhed.

I forhold til arbejdspress er det afgørende, at kapacitetsproblemer i fængslerne løses. Højt belæg i fængslerne øger arbejdsmængde og tidspres for den enkelte medarbejder. Samtidig har generelle strafskærpelser i de nordiske lande øget presset på kapaciteten.

NFU mener derfor, at der skal garanteres en høj personaletæthed i de nordiske fængsler. Alenevagter skal afskaffes. Og der skal være pladser nok til de indsatte. Der bør ikke være dobbeltbelæg.

Desuden bør der løbende foretages bemandingsanalyser for at kortlægge behovet for mandskab.

I forhold til god ledelse er det vigtigt, at alle kriminalforsorgens ledere har et fælles grundlag for at udøve god ledelse.

I lederuddannelserne og i dagligdagen bør der lægges vægt på, at lederne er i stand til at motivere medarbejderne. At lederne sikrer, at samarbejdet med medarbejderne bygger på tillid og troværdighed. Og at lederne er åbne over for kritik og dialog.

Der bør lægges vægt på, at lederne informerer klart. At lederne udstikker klare retningslinier i hverdagen. Og at den enkelte medarbejder ved, hvad der forventes af ham eller hende.

Der bør desuden lægges vægt på, at lederne yder støtte og vejledning til medarbejderne. At lederne giver medarbejderne mulighed for at påvirke deres arbejdsituation. Og at lederne giver medarbejderne gode udviklingsmuligheder.

I forhold til fysiske rammer er der stadig alt for mange utidssvarende fængsler i de nordiske lande. Mange bygninger er over 100 år gamle og dårligt vedligeholdt.

Bygningerne lever mange steder ikke op til de krav, der i dag stilles til kriminalforsorgen. Der er ikke plads til at tilbyde de indsatte ordentlige tilbud for eksempel i form af værksteder. Det er vanskeligt at skabe mindre enheder og adskille forskellige grupper af indsatte. Desuden kan der opstå sikkerhedsproblemer, når bygninger og tekniske installationer ikke er vedligeholdt.

NFU mener derfor, at der bør afsættes flere penge til vedligeholdelse og modernisering af de nuværende fængsler. Renoveringer skal tage højde for, at der i dag stilles højere krav til arbejdsmiljø, sundhed og sikkerhed. Der bør bygges nye fængsler og alt nybyggeri skal kunne deles op i større og mindre sektioner.

Uddannelse

Fængselsbetjenten er kernemedarbejderen i Kriminalforsorgen. Betjenten har en afgørende rolle i forhold til sikkerhed og resocialisering i fængslerne. Det er fængselsbetjenten, der i det daglige sikrer, at indsatte afsoner under kontrollerede forhold, og som motiverer de indsatte til at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Det indebærer, at den enkelte betjent udfylder en meget bredere rolle, end tidligere. I dag handler det ikke alene om, at den statiske sikkerhed er i orden. Fængselsbetjentene samarbejder med Kriminalforsorgens øvrige medarbejdergrupper om de indsattes sagsbehandling, beskæftigelse og fritidsaktiviteter.

Uddannelse – både grund- og efteruddannelse – er helt afgørende for at skabe og bevare et velfungerende og professionelt korps af fængselsbetjente.

NFU mener, at Kriminalforsorgen bør tilrettelægge en målrettet uddannelsespolitik, som sikrer fagligt dygtige og engagerede medarbejdere. Uddannelsen bør bygge på en vekselvirkning mellem teori og praktik.

Den teoretiske del af undervisningen bør løbende forstærkes og udvikles i forhold til de ændringer, der sker med klientellets sammensætning og adfærd.

Fag om konfliktløsning, psykologi og samspil mellem mennesker skal prioriteres i uddannelsen.

Efteruddannelse, som er på forkant med behovene, er afgørende for en fortsat professionel løsning af opgaverne. Uddannelsesstilbudene skal medvirke til at sikre inspiration og udvikling for fængselsbetjentene.

Klientel

Kriminalforsorgen tager imod alle borgere, der har fået en dom til afsoning samt arresterede.

NFU understreger dog, at der er undtagelser og grænser for, hvem der bør placeres i bygninger, der er fyldt med kriminelle.

Psykisk syge bør ikke fængsles. Det gælder de, der har fået lægens ord for, at de er syge og indlæggelse er nødvendig. De bør sikres plads i egnede behandlingsinstitutioner.

Asylsøgere bør ikke sættes i fængsel, når grundlaget for fængslingen alene er asylsagen.

Unge under 18 år bør holdes adskilt fra øvrige kriminelle. De nordiske lande bør overholde FN's børnekonvention. Konventionen anbefaler, at der iværksættes andre tiltag end fængsling over for kriminelle børn og unge. NFU mener ikke, at den kriminelle lavalder bør ligge under 15 år.

Over for øvrige dømte bør man være opmærksom på alternativer til afsoning i fængslerne. For eksempel behandling, samfundstjeneste, weekendfængsel og elektroniske fodlænker.

Strafudmåling skal som hovedregel ske i faktisk tidsbestemt form. Tidsubestemt straf bør være en undtagelse, der kun anvendes i få tilfælde.

I forhold til indsatte med misbrugsproblemer bør der være flere behandlingstilbud. Samtidig med at der er nul-tolerance over for hash, narko og illegale lægemidler.

Kriminalforsorgen i friheden skal have en fremskudt plads i kriminalforsorgens arbejde. Samarbejdet mellem fængsler og kriminalforsorgen i frihed skal styrkes.